

نتایج درباره‌ی عملگرهای WCT فردهلم روی فضاهای اورلیچ

سعیده شمسی گمچی^(۱) و سهیلا نجومی^(۲)

(۱) گروه ریاضی، دانشگاه پیام‌نور، صندوق پستی ۴۶۹۷-۱۹۳۹۵، تهران، ایران

(۲) گروه ریاضی، دانشگاه پیام‌نور، صندوق پستی ۴۶۹۷-۱۹۳۹۵، تهران، ایران

دبیر مسئول: محمد اسماعیل سامعی

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۱۸

چکیده: در این مقاله به بررسی عملگرهای نوع شرطی وزن‌دار (WCT) روی یکی از تعمیم‌های فضاهای L^p ، موسوم به فضاهای اورلیچ پرداخته و شرط لازم و کافی برای کران‌داری و بردبسته‌بودن عملگرهای (WCT) ارائه می‌شود. همچنین به بررسی ارتباط نزدیک مفاهیم دوسویی بودن، برد بسته بودن و فردهلم بودن این نوع عملگرها در فضای اورلیچ زمانی که فضای اندازه غیراتمی باشد می‌پردازیم.

واژه‌های کلیدی: فضای اورلیچ، عملگرهای نوع شرطی وزن‌دار، عملگرهای امید شرطی وزن‌دار، عملگرهای فردهلم، فضای اندازه.

رده‌بندی ریاضی: 33C45; 49-XX

۱ تاریخچه

در نظریه عملگرها، بررسی عملگرها از سه دیدگاه قابل تحقیق است. این سه دیدگاه شامل فضاهای زمینه‌ای که این عملگرها روی آن فضاها تعریف می‌شوند. بعد بررسی خواص عملگری شامل کران‌داری، فشردگی، فردهلم بودن، داشتن برد بسته و سایر خواص عملگری است. نهایتاً بررسی طیف این عملگرها می‌باشد.

اهمیت عملگرها در تجزیه و تحلیل ساختارهای جبری و توپولوژیکی فضاهای زمینه‌ای است. یکی دیگر از ابزارهای مهم که در بررسی رده وسیعی از عملگرها کاربرد دارد عملگر امید شرطی E است. باید خاطر نشان کنیم که مفهوم امید شرطی در اصل در نظریه احتمال مطالعه می‌شود. ترکیب عملگر امید شرطی و عملگر ضربی یکی از ابزارهای مفید در مطالعه عملگرهای دیگر مانند عملگرهای ضربی و عملگرهای امید شرطی ضربی و عملگرهای امید شرطی ضربی وزن‌دار می‌باشد. ریاضیدانان زیادی، خواص اساسی عملگرهای ضربی و ترکیبی روی فضاهای توابع اندازه‌پذیر را بررسی کرده‌اند. برای جزئیات بیشتر می‌توان مراجع [۵]، [۶]، [۸] و [۲] را نگریست.

^۱ نویسنده مسئول مقاله

۲ تعاریف و مقدمات

فرض کنید X و Y فضاهای باناخ باشند و فرض کنید $T : X \rightarrow Y$ یک عملگر خطی کراندار باشد. T را فردهلم گوئیم هرگاه شرایط زیر برقرار باشند:

۱. $\ker(T)$ از بعد متناهی باشد.

۲. $\text{Rang}(T) = T(X)$ بسته باشد.

۳. $\text{Coker}(T)$ از بعد متناهی باشد که در آن

$$\text{Coker}(T) := \frac{Y}{T(X)}.$$

اگر $T : X \rightarrow Y$ نگاشت خطی باشد هم بعد از T در Y چنین تعریف می شود:

$$\text{Codim}(T(X)) = \dim\left(\frac{Y}{T(X)}\right).$$

همچنین

$$\text{defect}(T) = \text{def}(T) := \text{Codim}(T(X)),$$

و اگر عملگر کراندار T فردهلم باشد شاخص آن را چنین تعریف می کنیم

$$\text{index}(T) = \text{ind}(T) := \text{nul}(T) - \text{def}(T).$$

همه‌ی عملگرهای فردهلم از X به Y را با نماد $F(X, Y)$ نمایش می دهیم. برای اطلاعات بیشتر در خصوص عملگرهای فردهلم مراجع [۳، ۹] را بنگرید.

تابع $\Phi : [0, \infty) \rightarrow [0, \infty)$ را تابع یانگ گویند هرگاه Φ محدب باشد و $\Phi(0) = 0$ و $\Phi \not\equiv 0$ (Φ متحد با صفر نباشد). به سادگی نتیجه می شود که محدب بودن تابع یانگ Φ و شرط $\Phi(0) = 0$ نتیجه می دهد:

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \Phi(x) = 0.$$

همچنین شرط تحدب تابع یانگ Φ و این که $\Phi \not\equiv 0$ نتیجه می دهد؛

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \Phi(x) = +\infty.$$

به ازای تابع یانگ Φ اعداد زیر را در نظر می گیریم؛

$$a_\Phi := \sup\{a \geq 0 : \Phi(a) = 0\}, \quad b_\Phi := \inf\{b > 0 : \Phi(b) = \infty\}.$$

همچنین تابع یانگ Φ در بازه‌ی $[0, b_\Phi)$ پیوسته و نازولی است. همچنین روی بازه‌ی $[a_\Phi, b_\Phi)$ اکیداً صعودی است. فرض کنید $\Phi : [0, \infty) \rightarrow [0, \infty)$ تابع یانگ باشد. وارون تعمیم یافته (یا وارون راست-پیوسته‌ی) Φ^{-1} به صورت زیر تعریف می شود:

$$\Phi^{-1}(+\infty) = \lim_{y \rightarrow +\infty} \Phi^{-1}(y), \quad \Phi^{-1}(y) = \inf\{x \geq 0 : \Phi(x) > y\} \quad (y \in [0, +\infty)).$$

به ازای هر $0 \leq x < +\infty$ ، $\Phi(\Phi^{-1}(x)) \leq x$ ، اگر $\Phi(x) < +\infty$ آن گاه $x \leq \Phi^{-1}(\Phi(x))$ همین طور اگر (Φ, Ψ) یک زوج از توابع یانگ مکمل باشند، آن گاه

$$x < \Phi^{-1}(x)\Psi^{-1}(x) \leq 2x,$$

برای هر $x \geq 0$ برقرار است [۱۰].

اگر Φ تابع یانگ باشد، در این صورت تعریف می کنیم؛

$$\Psi(y) = \sup\{x|y| - \Phi(x) : x \geq 0\} \quad (y \in \mathbb{R}).$$

Ψ را تابع مکمل Φ می‌نامند. از تعریف واضح است که Ψ تابعی محدب و صعودی و زوج است و به علاوه

$$\Psi(0) = 0, \quad \lim_{y \rightarrow \infty} \Psi(y) = +\infty.$$

توجه شود همان طور که تابع یانگ Ψ ، تابع مکمل تابع Φ است، تابع یانگ مکمل Ψ ، تابع Φ است. به همین خاطر، زوج (Φ, Ψ) را یک زوج مکمل از توابع یانگ می‌نامند. از تعریف به راحتی می‌بینیم زوج (Φ, Ψ) در نامساوی

$$xy \leq \Phi(x) + \Psi(y) \quad (x, y \in \mathbb{R}),$$

معروف به نامساوی یانگ صدق می‌کنند.

یک N -تابع یک تابع یانگ است که فقط در صفر، صفر است، فقط مقادیر حقیقی متناهی را اختیار می‌کند به طوری که $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\Phi(x)}{x} = 0$ و $\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\Phi(x)}{x} = \infty$. توجه می‌کنیم که $a_\Phi = 0$ و $b_\Phi = \infty$ و مانند آن چه در قبل گفته شده Φ روی بازه $[0, \infty)$ پیوسته و اکیداً صعودی است. به علاوه مکمل یک N -تابع دوباره یک N -تابع است، [۴]. این توابع را توابع نیکوی یانگ یا N -تابع می‌نامند.

گوییم تابع یانگ Φ قوی‌تر از تابع یانگ Ψ است و با نماد

$$\Phi \stackrel{\ell}{>} \Psi \quad [\text{یا} \quad \Psi \stackrel{\ell}{<} \Phi],$$

نمایش می‌دهیم هرگاه برای بعضی $a \geq 0$ ، $x \geq x_0 > 0$ با $\Psi(x_0) < \infty$ داشته باشیم

$$\Psi(x) \leq \Phi(ax).$$

اگر $x_0 = 0$ برقرار باشد، گوییم Φ به طور سرتاسری (یا برای مقادیر بزرگ) قوی‌تر از Ψ است و آن را با نماد $\Phi \stackrel{\alpha}{>} \Psi$ یا $\Psi \stackrel{\alpha}{<} \Phi$ نمایش می‌دهیم. گوییم تابع یانگ Φ در شرط Δ_2 در بی‌نهایت صدق می‌کند اگر

$$\Phi(2x) \leq k\Phi(x) \quad (x \geq x_0 \geq 0),$$

برای بعضی مقادیر ثابت مانند $k > 0$ و $x_0 \geq 0$ می‌نویسیم $\Phi \in \Delta_2$. همچنین گوییم تابع Φ به طور سرتاسری (یا برای مقادیر بزرگ) در شرط Δ_2 صدق می‌کند هرگاه رابطه‌ی بالا برای $x_0 = 0$ برقرار باشد. گوییم تابع یانگ Φ در شرط Δ'_2 در بی‌نهایت (∞) صدق می‌کند اگر عددی مانند $c > 0$ ($b > 0$) وجود داشته باشد به طوری که

$$\begin{aligned} \Phi(xy) &\leq c\Phi(x)\Phi(y) \quad (x, y \geq x_0 \geq 0), \\ (\Phi(bxy) &\geq \Phi(x)\Phi(y)) \quad (x, y \geq x_0 \geq 0). \end{aligned}$$

اگر $x_0 = 0$ آن وقت گوییم که این خاصیت به طور سرتاسری (یا برای مقادیر بزرگ) برقرار است. توجه کنید که اگر $\Phi \in \Delta'_2$ آن‌گاه $\Phi \in \Delta_2$. اگر f تابعی اندازه‌پذیر روی X باشد منظور از محمل f عبارت است از

$$S(f) = \{x \in X \mid f(x) \neq 0\}.$$

فرض کنید (X, Σ, μ) یک فضای اندازه‌ی σ -متناهی باشد. فضای $L^p(X, \Sigma, \mu)$ تمام توابع اندازه‌پذیر مختلط مقدار است که $L^p(\Sigma)$ -نرم آن‌ها متناهی است یعنی $\|f\|_p = \left(\int_X |f|^p d\mu\right)^{\frac{1}{p}} < \infty$. فضای اندازه‌ی $L^p(X, \Sigma, \mu)$ را به طور خلاصه $L^p(\Sigma)$ نشان می‌دهیم و داریم:

$$L^p(X, \Sigma, \mu) = \{f : X \rightarrow \mathbb{C} : \int |f|^p d\mu < \infty\}.$$

همچنین مجموعه‌ی تمام توابع Σ -اندازه‌پذیر را با L° نشان می‌دهیم

$$L^\circ(X, \Sigma, \mu) = \{f : X \rightarrow \mathbb{C} : f \text{ اندازه‌پذیر است}\}.$$

برای تابع Φ داده شده فضای

$$L^\Phi(\mu) = \left\{ f \in L^0(\Sigma) : \exists \lambda > 0, \int_X \Phi(\lambda f) d\mu < \infty \right\},$$

یک فضای اورلیچ نامیده می‌شود. تعریف می‌کنیم

$$N_\Phi(f) = \inf \left\{ \lambda > 0 : \int_X \Phi(f/\lambda) d\mu \leq 1 \right\}.$$

$(L^\Phi(\mu), N_\Phi(\cdot))$ یک فضای خطی نرم‌دار است همچنین $(L^\Phi(\mu), N_\Phi(\cdot))$ یک فضای باناخ است. تعریف می‌کنیم

$$\|f\|_\Phi = \inf \left\{ \lambda > 0 : \int_X \Phi(f/\lambda) d\mu \leq 1 \right\}.$$

زوج $(L^\Phi(\mu), \|\cdot\|_\Phi)$ را فضای اورلیچ تولید شده توسط تابع یانگ Φ گوئیم. اگر تعریف کنیم $\Phi(x) = \frac{|x|^p}{p}$ برای $1 < p < \infty$ ، در این صورت خواهیم داشت:

$$\|\cdot\|_p = \|\cdot\|_\Phi, \quad L^\Phi(X) = L^p(X).$$

مجموعه $A \in \Sigma$ با اندازه مثبت را یک اتم گویند هرگاه برای هر $F \in \Sigma$ ، اگر $F \subseteq A$ ، آن‌گاه یا $\mu(F) = 0$ یا $\mu(F) = \mu(A)$ در واقع هر فضای اندازه‌ی σ -متناهی مانند (X, Σ, μ) یک تجزیه یکتا به صورت $X = \left(\bigcup_{n \in \mathbb{N}} A_n\right) \cup B$ دارد به طوری که $\{A_n\}_{n \in \mathbb{N}}$ یک مجموعه‌ی شمارای دوبه‌دو مجزا از Σ -اتم‌ها و B مجزا از هر A_n ، غیراتمی است. فضای اندازه‌ی بدون اتم (X, Σ, μ) فضای اندازه‌ی غیراتمی نامیده می‌شود. همیشه در یک فضای اندازه‌ی σ -متناهی همه‌ی اتم‌ها، اندازه‌ی متناهی دارند. فضای اندازه‌ی دلخواه (X, Σ, μ) دارای خاصیت زیرمجموعه‌ی متناهی است هرگاه هر مجموعه‌ی اندازه‌پذیر با اندازه‌ی مثبت آن دارای یک زیرمجموعه‌ی اندازه‌پذیر با اندازه مثبت متناهی باشد.

فرض کنید (X, Σ, μ) یک فضای σ -متناهی باشد در این صورت خانواده‌ی یکتا مانند A از μ -اتم‌های دوبه‌دو مجزا وجود دارد به طوری که $X \setminus \bigcup_{A_n \in A} A_n$ دارای هیچ اتمی نیست. اتم‌های فضای اندازه‌ی (X, Σ, μ) را با \mathcal{U} و قسمت غیراتمی را با B نشان می‌دهیم.

متناظر با هر σ -زیرجبر σ -متناهی $A \subseteq \Sigma$ ، عملگر $E^A = E$ عملگر امید شرطی تعریف شده روی فضای توابع اندازه‌پذیر نامنفی و با شرایط زیر به طور یکتا معین می‌شود [۴]:

۱. $E(f)$ یک تابع A -اندازه‌پذیر است.

۲. برای هر $A \in \mathcal{A}$ اگر $\int_A f d\mu$ موجود باشد، آن‌گاه

$$\int_A f d\mu = \int_A E(f) d\mu.$$

این عملگر یکی از ابزارهای اصلی در کار ما خواهد بود. از این رو بعضی از خواص مهم آن را در زیر می‌آوریم

۱. $E^A f$ یک عملگر روی $L^1(\Sigma)$ و $L^\infty(\Sigma)$ است.

۲. E^A خودتوان است.

۳. برد عملگر E^A روی فضاهای $L^1(\Sigma)$ و $L^\infty(\Sigma)$ به صورت زیر است:

$$E^A(L^1(\Sigma)) = L^1(A), \quad E^A(L^\infty(\Sigma)) = L^\infty(A).$$

۴. اگر f و g حقیقی مقدار با شرط $f \leq g$ باشند آن‌گاه $E(f) \leq E(g)$.

۵. اگر g, A -اندازه‌پذیر باشد، آن‌گاه، $E(fg) = E(f)g$.

۶. اگر a تابع مختلط مقدار و f تابع A -اندازه‌پذیر باشد آن‌گاه $E(af) = aE(f)$.

$$E(1) = 1 \quad ۷$$

$$\Phi(E(f)) \leq E(\Phi(f)) \quad \text{اگر } \Phi \text{ تابع محدب باشد.} \quad ۸$$

$$\text{اگر } f \geq 0 \text{ آن گاه } E(f) \geq 0 \text{ و اگر } f > 0 \text{ آن گاه } E(f) > 0. \quad ۹$$

۱۰. برای هر $f \geq 0$ ، $S(f) \subseteq S(E(f))$ ، جایی که $S(f) = \{x \in X : f(x) \neq 0\}$ محل f و $S(E(f))$ کوچکترین مجموعه A -اندازه پذیر شامل $S(f)$ است.

گوییم زوج (E, Φ) در نوع شرطی تعمیم یافته نامساوی هولدر یا به اختصار نامساوی GCH صدق می کند هرگاه برای بعضی مقادیر مثبت c و برای هر $f \in L^\Phi(X, \Sigma, \mu)$ و $g \in L^\Psi(X, \Sigma, \mu)$ داشته باشیم

$$E(|fg|) \leq c\Phi^{-1}(E(\Phi(|f|)))\Psi^{-1}(E(\Psi(|g|))),$$

جایی که Ψ مکمل تابع یانگ Φ است. مثالهای زیادی از زوج (E, Φ) که در نامساوی GCH صدق می کند در مرجع [۷] قابل مراجعه است. فرض کنید $u : X \rightarrow \mathbb{C}$ تابعی اندازه پذیر مثبت باشد یعنی $u \in L^0_+(X, \Sigma, \mu)$. ضابطه ای که u را به uf نسبت می دهد، یک تبدیل خطی روی $L^0(X)$ تعریف می کند که آن را با M_u نمایش داده و در حالتی که M_u پیوسته باشد، آن را عملگر ضربی ایجاد شده توسط u می خوانیم

$$\begin{aligned} M_u(f) &= uf, \\ M_u(f)(t) &= u(t)f(t) \quad (t \in X). \end{aligned}$$

فرض کنید Φ و Ψ توابع یانگ و $u : X \rightarrow \mathbb{C}$ یک تابع اندازه پذیر روی فضای اندازه ی (X, Σ, μ) باشد. عملگر امید شرطی ضربی^۳ یا به اختصار MCE از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ با ضابطه ی زیر تعریف می شود

$$EM_u(f) = E(uf),$$

برای هر $f \in L^\Phi(\Sigma)$ به طوری که $E(uf) \in L^\Psi(A)$ باشد، [۴]. در مرجع [۴] بعضی خاصیت های عملگر MCE از جمله کراندار و بردبسته داشتن عملگرهای امید شرطی ضربی در فضاهای مختلف اورلیچ بررسی شده است. در این مقاله ویژگی های مذکور را برای همه عملگرهای امید شرطی وزن دار روی فضاهای اورلیچ بررسی می کنیم.

۳ نتایج اصلی

در این بخش شرایطی که اجازه می دهد عملگر $WCT = M_wEM_u$ یک عملگر کراندار روی فضای اورلیچ $L^\Phi(\mu)$ باشد را تعیین می کنیم. در ادامه شرایط لازم و کافی برای بردبسته داشتن و فردهلم بودن عملگرهای امید شرطی وزن دار روی فضاهای اورلیچ را به دست می آوریم. حال تعریف اصلی عملگر امید شرطی وزن دار را بیان می کنیم.

تعریف ۱.۳. فرض کنید Φ یک تابع یانگ باشد و $u, w : X \rightarrow \mathbb{C}$ توابع اندازه پذیر روی فضای اندازه ی (X, Σ, μ) باشند. عملگر نوع شرطی وزن دار^۴ (WCT) از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Phi(\Sigma)$ با ضابطه ی $wEM_u(f) = wE(uf) \in L^\Phi(A)$ داشته باشیم

قضیه ۲.۳. فرض کنید Φ تابع یانگ باشد که در شرایط Δ' صدق کرده، Ψ تابع مکمل تابع یانگ Φ باشد و $u \in L^0(\Sigma)$ ($L^0(\Sigma)$ فضای توابع Σ -اندازه پذیر روی X است). همچنین فرض کنید (X, Σ, μ) یک فضای اندازه ی σ -متناهی و A یک σ -زیرجبر از σ -جبر Σ باشد به طوری که $A \subset \Sigma$ و (X, A, μ_A) ، σ -متناهی باشد و $L^1(\Sigma) \subseteq L^\Phi(\Sigma) \subseteq L^\infty(\Sigma)$. به علاوه فرض کنید (E, Φ) در نوع شرطی تعمیم یافته ی نامساوی هولدر صدق کند و $v = \Psi^{-1}E(\Psi(u)) \in L^\infty(\Sigma)$ اگر عملگر $T = EM_u$ از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی خودش یک به یک و بردبسته باشد آن گاه مجموعه ای با اندازه مثبت مانند A و $\delta > 0$ وجود دارند به طوری که $v = \Psi^{-1}E(\Psi(u)) \geq \delta$ تقریباً همه جا روی A .

^۱The generalized conditional type Holder inequality

^۲Multiplication conditional expectation operator

^۳Weighted conditional type operator

اثبات. با توجه به اینکه (E, Φ) در شرط نامساوی هولدر تعمیم یافته نامساوی هولدر صدق می کند پس $c > 0$ وجود دارد به طوری که برای هر $f \in L^\Phi(\Sigma)$ و $g \in L^\Psi(\Sigma)$ داریم:

$$E(|fg|) \leq c\Phi^{-1}(E(\Phi(|f|)))\Psi^{-1}(E(\Psi(|g|))).$$

قرار می دهیم $M = \|\Psi^{-1}(E(\Psi(|u|)))\|_\infty$. در این صورت برای هر $f \in L^\Phi(\Sigma)$ داریم:

$$\begin{aligned} \int_X \Phi\left(\frac{E(uf)}{Mc\|f\|_\Phi}\right) d\mu &\leq \int \Phi\left(\frac{\Phi^{-1}\left(E\left(\Phi\left(\frac{|f|}{\|f\|_\Phi}\right)\right)\right)\Psi^{-1}(E(\Psi(u)))}{M}\right) d\mu \\ &\leq \int \Phi\left(\Phi^{-1}\left(E\left(\Phi\left(\frac{f}{\|f\|_\Phi}\right)\right)\right)\right) d\mu \\ &\leq \int E\left(\Phi\left(\frac{f}{\|f\|_\Phi}\right)\right) d\mu \\ &= \int \Phi\left(\frac{f}{\|f\|_\Phi}\right) d\mu \leq 1. \end{aligned}$$

در نتیجه $\|E(uf)\|_\Phi \leq Mc\|f\|_\Phi$. پس $\|EM_u\| \leq Mc$. از آنجاییکه EM_u یک به یک و بردبسته است پس از پایین کراندار نیز است. از این رو $\delta > 0$ وجود دارد که برای هر $f \in L^\Phi(\Sigma)$ ،

$$\|EM_u f\|_\Phi \geq \delta\|f\|_\Phi.$$

پس $\|EM_u\| \geq \delta$. از طرفی با توجه به اینکه $\|EM_u\| \leq Mc$ نتیجه می گیریم $Mc \geq \delta$ پس

$$\|\Psi^{-1}(E(\Psi(u)))\|_\infty = M \geq \frac{\delta}{c}.$$

بنابراین مجموعه اندازه پذیر $A \in \Sigma$ وجود دارد به طوری که $\mu(A) > 0$ و $\Psi^{-1}(E(\Psi(u))) \geq \delta$ تقریباً همه جا روی A . □
در قضیه ی بعدی ما به عملگر کراندار EM_u از L^Φ به توی L^Ψ وقتی که Φ و Ψ توابع یانگ مختلف باشند و $\Psi < \Phi$ است می پردازیم.

قضیه ۳.۳. فرض کنید $\Psi < \Phi$ و فرض کنید Φ' و Ψ' توابع مکمل به ترتیب Φ و Ψ باشند و $\Phi \in \Delta'$. آن گاه (الف) اگر عملگر EM_u از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ یک به یک و بردبسته باشد آن گاه

۱. $v = 0$ تقریباً همه جا روی B و مجموعه ی $\{n \in \mathbb{N} : v(A_n) \neq 0\}$ متناهی است.

۲. M_v از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ دارای رتبه متناهی است. جایی که $v = \Psi^{-1}(E(\Psi(|u|)))$

$$S = \{x \in X : v(x) \neq 0\} \text{ و}$$

(ب) شرایط زیر را در نظر بگیرید

۱. عملگر EM_u برد بسته دارد.

۲. عملگر EM_u دارای رتبه متناهی است (برد با بعد متناهی است).

۳. $v = 0$ تقریباً همه جا روی B و مجموعه ی $N_v = \{n \in \mathbb{N} : v(A_n) \neq 0\}$ متناهی است.

۴. $E(u) = 0$ تقریباً همه جا روی B و مجموعه ی $N_{E(u)} = \{n \in \mathbb{N} : E(u)(A_n) \neq 0\}$ متناهی است.

آن گاه

$$(۳) \implies (۲) \implies (۱) \implies (۴).$$

(پ) اگر $u \geq 0$ آن گاه در قسمت (b) حالت های (۱)، (۲)، (۳) و (۴) معادلند.

اثبات (الف): فرض کنید $f \in L^\Phi(\Sigma)$ باشد. آن گاه

$$\|EM_u f\|_\Psi \leq \int_X \Psi \left(\frac{E(uf)}{k\|f\|_\Psi} \right) d\mu.$$

با قرار دادن $k = c'c$ و استفاده از نامساوی هولدر GCH داریم:

$$\begin{aligned} \|EM_u f\|_\Psi &\leq \int_X \Psi \left(\frac{E(uf)}{c'c\|f\|_\Psi} \right) d\mu \\ &\leq \int_X \Psi \left(\frac{1}{cc'} \Psi^{-1} \left(E \left(\Psi \left(\frac{uf}{\|f\|_\Psi} \right) \right) \right) \right) d\mu \\ &\leq \int_X \Psi \left(\frac{c}{cc'} \Psi'^{-1} \left(E \left(\Psi' \left(\frac{f}{\|f\|_\Psi} \right) \right) \right) \Psi^{-1}(E(\Psi(u))) \right) d\mu \\ &\leq \int_X \frac{1}{c'} \Psi \left(\Psi'^{-1} \left(E \left(\Psi' \left(\frac{f}{\|f\|_\Psi} \right) \right) \right) \Psi^{-1}(E(\Psi(u))) \right) d\mu. \end{aligned}$$

می‌دانیم $\Phi \in \Delta'$. بنابراین

$$\begin{aligned} \|EM_u f\|_\Psi &\leq \int_X \frac{1}{c'} c' \Psi \left(\Psi'^{-1} \left(E \left(\Psi' \left(\frac{f}{\|f\|_\Psi} \right) \right) \right) \right) \Psi(\Psi^{-1}(E(\Psi(u)))) d\mu \\ &= \int_X \Psi(v) E \left(\Psi \left(\frac{f}{\|f\|_\Psi} \right) \right) d\mu \\ &\leq \int_X \Psi \left(\frac{vf}{\|f\|_\Psi} \right) d\mu \\ &\leq \|M_v f\|_\Psi. \end{aligned}$$

چون طبق فرض EM_u یک به یک و بردبسته است، آن گاه $\delta > 0$ وجود دارد به طوری که برای $f \in L^\Phi(\Sigma)$

$$\|EM_u f\|_\Psi \geq \delta \|f\|_\Phi.$$

پس

$$\|M_v f\|_\Psi \geq \|EM_u f\|_\Phi \geq \delta \|f\|_\Phi.$$

بنابراین برای هر $f \in L^\Phi(\Sigma)$

$$\|M_v f\|_\Psi \geq \delta \|f\|_\Phi.$$

این بدان معناست که M_v از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ دارای برد بسته است. پس طبق مرجع [۱۱]، $v = 0$ تقریباً همه جا روی B و مجموعه $\{n \in \mathbb{N} : v(A_n) \neq 0\}$ متناهی است. همچنین، M_v از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ دارای رتبه متناهی بوده و برد M_v از بعد متناهی است.

(ب): اگر $\mu(S) = 0$ ، آن گاه EM_u عملگر صفر است. بنابراین فرض کنیم $\mu(S) > 0$ باشد. اثبات (۳) \Leftarrow (۲). اگر (۳) برقرار باشد، آن گاه $S = \bigcup_{n \in \mathbb{N}_v} A_n = \bigcup_{i=1}^k A_{n_i}$ برای بعضی عدد صحیح $k > 0$ است. از این رو

$$EM_u(L^\Phi(X, \Sigma, \mu)) \subseteq L^\Phi(S, A_s, \mu).$$

چون برای هر $f \in L^\Phi(X, \Sigma, \mu)$ ، $S(E(\Psi(uf))) \subseteq S$ ، در نتیجه EM_u دارای رتبه متناهی است.

اثبات (۲) \Leftarrow (۱) بدیهی است.

اثبات (۱) \Leftarrow (۴). فرض کنید (۱) برقرار باشد یعنی EM_u دارای برد بسته است. ابتدا نشان می‌دهیم که $E(u) = 0$ تقریباً همه جا روی B . برای اثبات از فرض خلف استفاده می‌کنیم یعنی فرض کنید

$$\mu(\{x \in B : E(u)(x) \neq 0\}) > 0.$$

آن گاه برای بعضی $\delta > 0$ داریم:

$$\mu(\{x \in B : E(u)(x) > \delta\}) > 0.$$

مجموعه $G = \{x \in B : E(u)(x) > \delta\}$ و یک تابع v روی G را با ضابطه $v(x) = \frac{1}{E(u)(x)}$ برای $x \in G$ تعریف می کنیم. برای هر $f \in L^\Phi(G)$ و $g \in L^\Psi(G)$ داریم:

$$\begin{aligned} M_v EM_u(f) &= v(E(u)|_G) f = f, \\ M_E(u)|_G M_v(g) &= g. \end{aligned}$$

پس M_v عملگر وارون از $M_E(u)|_G = EM_u|_{L^\Phi(G)}$ می باشد و $EM_u|_{L^\Phi(G)} = M_E(u)|_G$ عملگری کراندار از $L^\Phi(G)$ به توی $L^\Psi(G)$ است که دارای برد بسته است.

برای هر $E \in \mathcal{A}_G = \{A \cap G : A \in \mathcal{A}\}$ با $\mu(E) < \infty$ ، قرار دهید $\chi_E(x) = \frac{1}{E(u)(x)}$. آن گاه $f \in L^\Phi(G)$ به علاوه $M_E(u)f = \chi_E$ و بنابراین $\chi_E \in M_E(u)(L^\Phi(G))$. از این رو $M_E(u)(L^\Phi(G))$ شامل همه ترکیبات خطی از چنین χ_E هایی می باشد، زیرا $M_E(u)$ برد بسته دارد و همه ترکیبات خطی از چنین χ_E هایی در $L^\Psi(G)$ چگال هستند. آن گاه $M_E(u)(L^\Phi(G)) = L^\Psi(G)$. این دلالت بر آن دارد که M_v نگاشتی کراندار از $L^\Psi(G)$ به توی $L^\Phi(G)$ است. چون G ، غیر اتمی است پس طبق قضیه ۱.۴ از مرجع [۱۱]، تقریباً همه جا روی G ، $v = 0$ که این یک تناقض است.

اکنون نشان می دهیم که $N_{E(u)}$ متناهی است. اگر $N_{E(u)} = \emptyset$ باشد چیزی برای اثبات نمی ماند. زیرا $\mu(S) > 0$ ، و این به آن معناست که $N_{E(u)} \neq \emptyset$. برای $x \in S$ قرار دهید $w(x) = \frac{1}{E(u)(x)}$. حال به عملگر M_w می پردازیم. همچنین قرار دهید $f = \frac{1}{E(u)(x)} \chi_{A_n}(x)$ ، آن گاه $f \in L^\Phi(G)$ است. با روش مشابه پاراگراف قبلی مشاهده می شود که نگاشت M_w از $L^\Psi(S)$ به توی $L^\Phi(S)$ نگاشتی کراندار است. پس طبق قضیه ۱.۴ از مرجع [۱۱] داریم:

$$b = \sup_{n \in N_{E(u)}} \frac{1}{\theta^{-1} |E(u)(A_n)| \mu(A_n)} = \sup \frac{|\theta w(A_n)|}{\mu(A_n)} < \infty, \quad n \in N_{E(u)},$$

جایی که Φ و Ψ و θ توابع یانگ هستند که فقط در صفر، صفر می شوند. این توابع فقط مقادیر متناهی می گیرند و $\Psi \in \Delta_2$ و برای هر $x, y \geq 0$ ، $\Psi(xy) \leq \Phi(x) + \theta(y)$ می باشد. چون $N_{E(u)} \neq \emptyset$ ، آن گاه $b > 0$ و $\theta |E(u)(A_n)| \mu(A_n) \geq \frac{1}{b}$ پس $E(u) \in L^\theta(X, A, \mu)$ و بنابراین

$$\sum_{n \in N_{E(u)}} \frac{1}{b} \leq \|E(u)\|_\theta < \infty.$$

این دلالت دارد بر این که $N_{E(u)}$ متناهی است. (پ): اگر $u \geq 0$ ، آن گاه طبق بعضی ویژگی های E ، $S(E(u)) = S(v)$ و بنابراین داریم $N_v = N_{E(u)}$. پس (۴) \iff (۳) برقرار است و این اثبات را کامل می کند. روشن است طبق قضایای قبلی، هیچ عملگر ضربی نوع شرطی غیر صفر برد بسته EM_u با شرط $u \geq 0$ از L^Φ به توی L^Ψ زمانی که $\Psi < \Phi$ ، و Ψ و Φ توابع یانگ باشند و فضای اندازه غیر اتمی باشد، وجود ندارد.

قضیه ۴.۳. فرض کنید Φ و Ψ توابع یانگ باشند، $\Psi < \Phi$ و فرض کنید Φ' و Ψ' توابع یانگ مکمل به ترتیب Φ و Ψ باشند. (الف) اگر عملگر EM_u از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ یک به یک و برد بسته باشد آن گاه:

۱. مجموعه $\{n \in \mathbb{N} : v(A_n) \neq 0\}$ متناهی است.

۲. M_v از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ رتبه متناهی دارد جایی که $v = \Psi^{-1}(E(\Psi(u)))$

و $S = \{x \in X : v(x) \neq 0\}$.

(ب) فرض کنید

۱. عملگر EM_u برد بسته دارد.

۲. عملگر EM_u رتبه متناهی دارد.

۳. مجموعه‌ی $N_v = \{n \in \mathbb{N} : v(A_n) \neq \circ\}$ متناهی است.

۴. مجموعه‌ی $N_{E(u)} = \{n \in \mathbb{N} : E(u)(A_n) \neq \circ\}$ متناهی است.

آن‌گاه

$$(۳) \implies (۲) \implies (۱) \implies (۴).$$

(پ) اگر $u \geq \circ$ ، آن‌گاه در قسمت (b) حالات (۱) و (۲) و (۳) و (۴) معادلند.

اثبات (الف): فرض کنید $f \in L^\Phi(\Sigma)$ باشد. آن‌گاه $\|EM_u f\|_\Psi \leq \|M_v f\|_\Psi$. چون T یک به یک و بردبسته است، آن‌گاه برای هر $f \in L^\Phi(\Sigma)$ ، $\delta > \circ$ وجود دارد به طوری که

$$\|EM_u f\|_\Psi \geq \delta \|f\|_\Phi.$$

پس برای هر $f \in L^\Phi(\Sigma)$

$$\|M_v f\|_\Psi \geq \|EM_u f\|_\Phi \geq \delta \|f\|_\Phi.$$

این به آن معناست که M_v از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ بردبسته دارد. لذا طبق مرجع [۱۱]، مجموعه‌ی $\{n \in \mathbb{N} : v(A_n) \neq \circ\}$ متناهی است و M_v از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ رتبه متناهی دارد.

(ب): از قضیه‌ی ۲.۳ از مرجع [۶] داریم $v = \circ$ روی B و بنابراین تقریباً همه‌جا روی B ، $E(u) = \circ$ است. با روشی مشابه به آسانی می‌توان نشان داد که $(۱) \implies (۲) \implies (۳) \implies (۴)$ را نشان می‌دهیم. فرض کنید $N_{E(u)} \neq \emptyset$. قرار می‌دهیم $S = S(E(u))$. آن‌گاه می‌توان نوشت $S = \cup_{n \in N_{E(u)}} A_n$. تابع w را روی S با ضابطه‌ی زیر برای هر $x \in S$ چنین تعریف می‌کنیم:

$$w(x) = \frac{1}{E(u)(x)}.$$

با روشی مشابه که در اثبات $L^\Phi(S)$ استفاده نمودیم، طبق قضیه‌ی ۱.۳ از مرجع [۱۱]، داریم $w \in L^\theta(A)$ جایی که Φ و Ψ و θ توابع یانگ هستند که فقط در صفر، صفر می‌شوند، مقادیر متناهی می‌گیرند، $\Psi, \theta \in \Delta_2$ و برای هر $x, y \geq \circ$ داشته باشیم:

$$\Psi(xy) \leq \Phi(x) + \theta(y).$$

قضیه‌ی ۱.۴ از مرجع [۱۱] می‌گوید که

$$b = \sup \frac{\theta^{-1}|E(u)(A_n)|}{\mu(A_n)} < \infty.$$

چون $N_{E(u)} \neq \emptyset$ ، در نتیجه $b > \circ$ و چون برای هر $n \in N_{E(u)}$ داریم $\|w\|_\theta < \infty$ پس $\sum_{n \in N_{E(u)}} \frac{1}{b} \leq \|w\|_\theta < \infty$ متناهی است.

(پ): به کمک همان روشی که در اثبات قسمت (پ) قضیه ۴.۳ استفاده نمودیم اثبات آسان است. در ادامه به تابع A -اندازه‌پذیر u می‌پردازیم. در این حالت $E(u) = u$ و $EM_u = M_u|_{L^\Phi(A)}$ بنابراین نتایج زیر را داریم.

نتیجه ۵.۳. فرض کنید Ψ و Φ توابع یانگ باشند، $\Psi < \Phi$ و فرض کنید Φ' و Ψ' توابع یانگ مکمل به ترتیب Φ و Ψ باشند. اگر $u \in L^\circ(A)$ و EM_u روی $L^\Phi(\Sigma)$ یک‌به‌یک باشد آن‌گاه عملگر EM_u بردبسته دارد اگر و تنها اگر $\delta > \circ$ وجود داشته باشد به طوری که $|u| \geq \delta$ تقریباً همه‌جا روی S ، $S = \{x \in X : u(x) \neq \circ\}$.

نتیجه ۶.۳. فرض کنید Ψ و Φ توابع یانگ باشند، $\Psi < \Phi$ و فرض کنید Φ' و Ψ' توابع یانگ مکمل به ترتیب Φ و Ψ باشند. اگر $u \in L^\circ(A)$ و EM_u از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Psi(\Sigma)$ یک‌به‌یک باشد آن‌گاه موارد زیر معادلند:

۱. عملگر M_u بردبسته دارد.

۲. عملگر M_u دارای رتبه متناهی است.

۳. $u = \circ$ تقریباً همه‌جا روی B و مجموعه‌ی $N_{E(u)} = \{n \in \mathbb{N} : E(u)(A_n) \neq \circ\}$ متناهی است.

قضیه ۹.۳. فرض کنید $u : \Omega \rightarrow \mathbb{R}_+$ یک تابع اندازه‌پذیر باشد به طوری که $u(w) > 0$ تقریباً همه جا $w \in \Omega$. اگر $\Phi \in \Delta_2$ (به طور سراسری) و EM_u یک عملگر پیوسته از $L^\Phi(\Sigma)$ به توی $L^\Phi(\Sigma)$ باشد آن گاه شرایط زیر معادلند:

۱. EM_u دوسویی است.

۲. EM_u فردهلم است.

۳. هم‌بعد EM_u متناهی است.

۴. $\varepsilon > 0$ وجود دارد به طوری که $u(w) \geq \varepsilon$ تقریباً همه جا $w \in \Omega$.

اثبات. موارد (۱) \Leftarrow (۲) \Leftarrow (۳) واضح هستند.

اگر $Codim R(EM_u) < \infty$ ، آن گاه $R(EM_u)$ بسته است و EM_u پوشاست. بنابراین (با $\Psi = \Phi$)، $\varepsilon > 0$ وجود دارد به طوری که $u(w) \geq \varepsilon$ تقریباً همه جا $w \in \Omega$. از این رو (۳) \Leftarrow (۴) برقرار است. کافی است

(۴) \Leftarrow (۱) را نشان دهیم. اگر $\varepsilon > 0$ وجود داشته باشد به طوری که $u(w) \geq \varepsilon$ تقریباً همه جا $w \in \Omega$ ، آن گاه طبق مرجع [۲]، عملگر امید شرطی ضربی EM_u پوشاست. در نتیجه $R(EM_u)$ بسته است و $Codim R(EM_u) < \infty$. روشن است که $\ker(EM_u) = \{0\}$ یعنی EM_u یک به یک است. بنابراین EM_u دوسویی است. \square

۴ نتیجه گیری

در این مقاله، معادل بودن ویژگی‌های عملگری دوسویی بودن و فردهلم بودن برای عملگرهای از نوع شرطی وزن دار روی فضاهای اورلیچ اثبات شد.

فهرست منابع

- [۱] زیوری رضاپور، محسن، ۱۴۰۱. روشی محاسباتی برای یک کمینه‌سازی بازآرایی وابسته به مساله پواسون روی قرص یک در صفحه. مجله مدل‌سازی پیشرفته ریاضی، ۳(۱۲)، صص. ۳۳۶ - ۳۴۳. doi:10.39764.2022/jamm.1022025
- [2] Chawziuk, T., Estaremi, Y. and Hudzik H., 2020. Surjectivity, closed Range, and Fredholmness of the composition and Multiplication operators between possibly distinct Orlicz spaces. *Results in mathematics*, 75 (3), pp. 1-18. doi:org/10.1007/s00025-020-01224-1
- [3] Delfin, A., 2018. *Fredholm operators*. (october 25, 2018) university of oregon.
- [4] Estaremi, Y., 2020. Some properties of MCE operators between different orlicz spaces. *European Journal of Mathematics*, pp. 1375-1387. doi:10.1007/s40879-019-00367-y
- [5] Estaremi, Y., 2015. Some classes of weighted conditional type operators and their spectra. *Positivity*, 19, pp. 83-93. doi:10.1007/s11117-014-0284-6
- [6] Estaremi, Y. and Jabbarzadeh, M.R., 2013. Weighted Lambert type operators on L^p -spaces. *Oper Matrices*, pp. 101-116. doi:10.7153/oam-07-05
- [7] Estaremi, Y., 2014. Multiplication Conditional expectation type operators on orlicz spaces. *Journal of Mathematical Analysis and Applications*, 414, pp. 88-98. doi:10.1016/j.jmaa.2013.12.033
- [8] Estaremi, Y., 2017. On properties of Multiplication Conditional type operators between l^p -space. *Filomat*, 31 (7), pp. 1933-1940. doi: 10.2298/FIL1707933E
- [9] Murphy, G.J., 1990. C^* - Algebras and operator Theory. Academic Press.

- [10] Rao, M.M. and Ren, Z.D., 1991. *Theory of Orlicz Spaces*, Marcel Dekker, New York.
- [11] Takagi, H. and Yokouchi, K., 1999. Multiplication and composition operators between two L^p -spaces. *Contemp. Math.*, 232, pp. 321-338.

Some Results about Fredholm WCT operators on Orlicz spaces

Saeedeh Shamsigamchi⁽¹⁾ ⁵ and Soheila Nojoumi⁽²⁾

⁽¹⁾ Department of Mathematics, Payame Nour University, P.O. BOX 19395-4697, Tehran, Iran

⁽²⁾ Department of Mathematics, Payame Nour University, P.O. BOX 19395-4697, Tehran, Iran

Communicated by: Mohammadesmael Samei

Received: 7 June

Accepted: 5 February 2025

Abstract:

In this paper, the weighted conditional type operators (WCT) on one of the generalization of the L^P -spaces, known as orlicz spaces, are investigated. Then the necessary and sufficient conditions for the boundedness and closed range of the operators (WCT) are presented.

Also we consider the closely related concepts of bijection, closed range and Fredholmness of weighted conditional type operators when the underlying measure space is non-atomic.

Keywords: Orlicz space, Weighted Conditional Type operator (WCT), Weighted Conditional Expectation operator (WCE), Fredholm operator, Measure space.

©2024 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

⁵Corresponding author

E-mail addresses: s.shamsi@pnu.ac.ir (S. Shamsi) s.shamsi@pnu.ac.ir, (S. Nojoumi) nojoumi.soh@student.pnu.ac.ir.